

Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programlarında Köy Okullarına Yönelik Düzenlemeler

Arrangements for Rural Schools in the Primary Education Programs of the Republican Period

Süleyman Çelenk, *European University of Lefke*, Dr. Fazıl Küçük Faculty of Education, scelenk@eul.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3628-0425

Öz: Bu çalışmada, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla Türkiye Cumhuriyeti eğitim uygulamalarında, köy okulları eğitim programlarına verilen önemin vurgulanması amaçlanmıştır. Bu çalışmada veriler doküman analizi yönteminden yararlanarak, cumhuriyet döneminde çıkarılan ilköğretim programlarının incelenmesiyle elde edilmiştir. Cumhuriyet döneminin, köy okullarına yönelik ilk program düzenlemesi, 1927 Köy Okulları programı ile olmuştur. Bu düzenlemeyi; 1936 Köy Okulları Program Tasarısı, 1937 Eğitimli Köy Okulları Programı ve 1939 Köy İlkokulları Program Projesi olmuştur. 1948 İlkokul Programında Köy okullarına yönelik bazı içerik düzenlemelerine yer verilmiştir. 1962 Program Taslağı ve 1968 ilkokul programlarında durum birleştirilmiş sınıflı köy okullarının bir sorunu olarak ele alınmış ve bu soruna köklü bir çözüm arama çabasına bürünmüştür. 2005 yılı ve sonrası programlarında ise, birleştirilmiş sınıflı köy okulu sorunu genel program uygulamaları içinde çözülmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Köy okulu, eğitim programı, birleştirilmiş sınıflar

Abstract: The purpose of this study is to emphasize the importance given to the education programs for the rural schools among the educational practices of the Turkish Republic, which were aimed at providing equal opportunity. The data provided in this study is gathered based on the review of primary education programs that were introduced during the republican period, using the document analysis method. The first arrangement for rural schools was made with 1927 Rural Schools program in the republican period. This was followed by 1936 Draft Rural Schools Program, 1937 Program for Rural Schools with Instructors and 1939 Rural Schools Program Project. In 1948 Primary Education Program, some content arrangements were included. Joined classes were targeted as an issue of the rural schools in 1962 Draft Program and 1948 Primary Education Program, which aimed to resolve that problem permanently. On the other hand, the problem of joined classes were referred in the scope of the general program implementation in the programs of 2005 and beyond.

Keywords: Rural school, education program, joined classes

SUMMARY

Introduction

The purpose of this study is to emphasize the importance given to the education programs for the rural schools among the educational practices of the Turkish Republic, which were aimed at providing equal opportunity.

Method

The data provided in this study is gathered based on the review of primary education programs that were introduced during the republican period, using the document analysis method.

Results

1. 1927 Curriculum/Program of Rural Schools: The 3-year curriculum was prepared based on the Primary Education Program launched in 1926. This curriculum included arrangements specific to rural schools in Literature, Life Sciences, and Calculation and Geometry lessons. Lessons like

Drawing and Arts & Crafts were also modified according to the conditions of the rural life and a new lesson called 'Housework' for girls was included in the curriculum.

2. *1936 Draft Primary Education Curriculum/Program*: Considering its objectives, principles and educational methods/techniques, this is also a 3-year rural schools curriculum based on the 1936 primary education program. The fact that it was stated as 'draft' gives the impression that it was prepared as a pilot program. This program is a predecessor of the Program for Rural Schools with an Instructor mentioned below.

3. *1937 Program for Rural Schools with an Instructor*: This is also a 3-year rural schools program prepared with a different approach. The program is independent of the general primary education programs with its specific objectives, content, methods and techniques. The program was enriched with detailed instructor guidelines tutoring the implementation of each stage during the three years scope. *Program for Rural Schools with an Instructor* was the longest lasting program in force among all the arrangements for rural schools.

4. *1939 Rural Schools Program Project*: This program, was prepared with a 5-year scope contrary to previous 3-year programs. Since it was labelled as a 'project' on its cover, it is perceived that this program was prepared for testing as a pilot. This program was prepared independent of the general primary education programs. Although it has general objectives, the program lacks specific objectives for lessons. It includes guidelines that explain how to implement the lessons in rural schools. Furthermore, there are explanations for how to implement the program in rural schools with joined classes.

5. *1948 Primary Education Program Implementation in Rural Schools*: Rural schools were not addressed with a separate program in 1948 arrangements. Rather, some instructions and explanations were included to show how 1948 program could be implemented in rural schools. 'Physical Education' and 'Music' lessons were excluded in rural schools curriculum, stating that teachers could make physical education and music activities in the first 20 minutes of the school day. The program included an extra 'Farming' lesson for rural schools and decreased lesson hours for lessons like Literature, Mathematics, Family and Nature.

6. *Recommendations of Ms. WOFFORD for Rural Schools*: As criticism against 1948 program intensified, Florida University's Primary Education Department Head Kate V. Wofford was invited to Turkey. In her report, Wofford gave recommendations like "making the rural school the school of the public, updating the education programs to address the needs of the schools with only one room (mainly rural schools), building the rural schools with required water, plumbing and sanitary installations, giving special importance to providing rural schools with necessary tools and equipment, implementing project method in joined classes of the rural schools, making arrangements in the education programs according to the conditions in rural schools, etc."

7. *1962 Draft Primary Education Program and 1968 Primary Education Program Implementation in Joined Classes*: Wofford's recommendations were materialized first in pilot program implementations in 1956-1957 and then in 1962 primary education program draft. Implementation in joined classes was included as a separate section in the 1968 primary education program that was launched after a five year testing period of 1962 draft education program. 1968 program covered arrangements for rural schools and joined classes in the content of the Life Sciences lesson for Stage I of the primary school (corresponding to classes of 1.,2.,3.) and Life Sciences and Social Sciences lessons for Stage II of the primary school (corresponding to classes of 4.,5.) . Meanwhile, general and lesson-specific objectives as well as general principles and processes of teaching were maintained as they were in the general program.

8. *Joined Classes Implementation in Primary Education Programs in 2005 and beyond*: The program in 2005 did not include any arrangements for joined classes. However, a directive on how to implement the general primary education programs in joined classes was provided.

Discussion and Conclusion

The first arrangement for rural schools was made with 1927 Rural Schools program in the republican period. This was followed by 1936 Draft Rural Schools Program, 1937 Program for Rural Schools with Instructors and 1939 Rural Schools Program Project. In 1948 Primary Education Program, some content arrangements were included. Joined classes were targeted as an issue of the rural schools in 1962 Draft Program and 1948 Primary Education Program, which aimed to resolve that problem permanently. On the other hand, the problem of joined classes were referred in the scope of the general program implementation in the programs of 2005 and beyond.

GİRİŞ

Bu çalışmada; Cumhuriyet Dönemi boyunca, köyde ilköğretimi canlandırmak temel amacına yönelik olmak üzere yapılan program geliştirme gayretlerinin gün ışığına çıkarılarak, konuya ilgi duyan bilim insanlarının hizmetine sunulması, temel amaç olarak belirlenmiştir.

Eğitimde program geliştirme süreklilik arzeden bir olgudur. Toplumsal yaşamdaki gelişme ve değişimler, bilim ve teknolojiye keşif, buluş ve icatlar programların da sürekli geliştirilmesinin zorunlu nedenleri arasındadır. Gelişme ve değişimler insanoğlunun toplumsal yaşamdaki ihtiyaçlarının da gelişme ve değişiminin temel alt yapısını oluşturur. Bu değişim ve gelişmeler, bireyi toplumsal uyuma hazırlama görevini yürüten eğitimde de zorunlu değişim ve gelişmenin temellerini atar (Çelenk, 2016).

İşte eğitim programlarının bu özelliği (toplumsal değişimlere bağlı, sürekli gelişme özelliği), eğitim programlarını “denemelere kılan” (sürekli olarak deneme ve gelişmeye açık tutan) bir boyuttur (Ertürk, 1972). Eğitim programları; Program geliştirme süreci; ihtiyaç analizi sonuçlarına göre, programı tasarlama (program kılavuzunu hazırlama), uygulama (yani tasarlanan programı deneme), değerlendirme (kalite kontrolünün yapma), deneme sonuçları ışığında tasarımı düzeltme işlemlerinden sonra uygulamaya koyma sürecidir. Bu anlamda program geliştirme, kapsamlı bir araştırma ve geliştirme sürecinin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Varış, 1978).

Toplumsal kalkınma ile, o toplumun eğitim sisteminin niteliği arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Osmanlılarda II. Mahmut dönemi ile birlikte zorunlu ve parasız ilköğretimin tüm imparatorluğu kapsam alanına alması hedeflenmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, eğitimde, özellikle de ilköğretimde ülkenin tüm çocuklarının fırsat eşitliği olanaklarından yararlanmalarına yönelik önemli çalışmalar yapılmış, eğitim her düzeyde parasız hale getirilmiş, ilköğretim 7-14 yaş çocukları için zorunlu olmuştur (Kaya, 1984).

Köy çocukları, köy gençleri ve halkının eğitilmesi cumhuriyet yönetimlerinin en önemli amaçlarından birisi olmuştur. 3803 Sayılı Köy Enstitüleri Kanunu (1942) ile, köylünün ve köy çocuklarının eğitimi sorununa köklü bir çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. 1924 yılında, Cumhuriyet Hükümeti'nin davetlisi olarak Türkiye'de bir inceleme gezisine çıkan Amerikalı Eğitimci John Dewey verdiği raporda (Dwey, 1924); Türkiye'nin kalkınıp gelişebilmesi için tarım dışında elde edeceği bir milli kaynağının olmadığını belirterek, bunun için de köylünün eğitilmesinin gereğini savunmuştur. O nedenle, geliştirilmeye çalışılan tüm ilköğretim programlarında, köyde eğitimin yaygınlaştırılmasına büyük önem verilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada veriler; doküman analizi yönteminden yararlanılmış, cumhuriyet döneminde çıkarılan ilköğretim programlarının tarihi süreç içinde ki gelişim aşamalarına dikkat edilerek incelenmesiyle elde edilmiştir. Doküman analizi yoluyla ele alınan veriler, mümkün olduğunca birincil kaynaklardan elde edilen bilgilerden sağlanmış olup, elde edilen verilerin işlenmesinde, aynı konuda yapılan araştırma ve incelemelerle de karşılaştırılarak durum değerlendirilip yorumlanmıştır.

BULGULAR

1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Köy Okulları

Türkiye’de; köy koşullarına yönelik eğitim yapma düşüncesi Tanzimat sonrası Osmanlı’da yenileşme hareketleri dönemine kadar dayanır (Sarı ve Uz, 2017). İlkokullar için 1892 yılında çıkarılan bir talimatnamede (Mekatib-i İptidaiye Talimatnamesi) dört yıllık köy okulları için öngörülen ders müfredatı Tablo 1’de verilmiştir (Akyüz, 1985; Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000).

Osmanlı eğitim sisteminde 1891 yılında çok geniş düzeyde program düzenlemelerine tanık olunmuştur. Yukarıda sözü edilen talimatnamenin ilginç yanı şehir ve kasaba ilkokullarındaki eğitim süresi dört yıldan üç yıla indirilirken, köy okullarının eğitim süresinin dört yılda kalmış olmasıdır.

Tablo 1: 1892 köy ilkokulları programı, ders çizelgesi

DERSLER	1.SINIF	2. SINIF	3. SINIF	4. SINIF
Elifba-yı Osmani	12	-	-	-
Ecza-yı Şerife	12	-	-	-
Hesap	6 (Zihni)	2 (Zihni)	3	3
Kur’anı Kerim	-	6	5 (Tecvitli)	5 (Tecvitli)
İlm-i Hal	-	3	3	3
Kraat	-	3	3	3
Hat	-	2	2 (Hat ve İmlâ)	2 (Hat ve İmlâ)

2. 1927 Üç Yıllık Köy Okulları Programı

Cumhuriyet döneminin ilk eğitim programı 1924 İlkokullar Programıdır. Bu program bir nevi imparatorluktan Cumhuriyet’e geçiş niteliğini taşıyan bir programdır. İki yıl sonra 1926 ilkokullar programı uygulamaya girmiştir.

Cumhuriyetin kapsamlı ilkokul programı 1926 yılında uygulamaya girer. Bu programı doğrultusunda 1927 yılında “Üç Yıllık Köy Okulları Programı” hazırlanır. Bu program, yeni alfabenin 1928 yılında yürürlüğe girmesi nedeniyle 1930 yılında Marif Vekâleti tarafından yeni alfabenin öğretim esaslarını da kapsayacak değişikliklerle birlikte yeni Türk alfabesi ile basılmıştır (MV, 1930).

Programın özelliği; giriş kısmında günümüz Türkçe’si ile ve özetle şu cümlelerle anlatılmaktadır:

“Köy okulları programını genel okul programından ayrı ele almak uygun da değildir, doru da değildir. Ancak köy okulu çocuklarını, şehir ve kasaba okulu çocukları ile aynı program doğrultusunda eğitmek de, gençleri ilköğretimin en önemli gayelerinden birisi olan etkin bir şekilde kendi çevrelerine uyum göstermelerine de aykırı olur. İşte bunun içindir ki, genel okul programlarına (1926 ilkokul programı kastediliyor) bağlı kalmak kaydıyla, köy çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarıyla uyumlu yeni bir program hazırlanması uygun görülmüştür.”

Program 1 ve 2 öğretmenli köy okullarının eğitime üç yıl üzerinden devam dilmesini, öğretmen sayısı 3 ve üzerinde olması durumunda, 4. ve 5. sınıfların da eğitim öğretim hizmetine açılmasını öngörmektedir. Programda ayrıca üç sınıflı köy okullarının en az iki öğretmenin bulundurulması, kız öğrencisi fazla olan köy okulları için öğretmenlerden bir tanesini mutlaka bayan olmasını hükme bağlamıştır.

a. Programın Hedefleri:

1926 genel ilkököl programına dayalı olarak hazırlanan ve 1926 genel programında da olduğu gibi, 1927 Köy okulları programının genel hedefleri, yoktur. Yine 1926 programında olduğu gibi, tek tek derslerin hedefleri vardır. Ancak 1926 programından farklı olarak, sadece Hayat Bilgisi ve Türkçe derslerinin hedefleri programa alınmıştır. Oysa, 1926 genel beş yıllık ilkököl programında her bir dersin hedefleri yer almaktadır.

1927 üç yıllık köy okulları programından hayat Bilgisi dersinden bazı örnek hedefler şu şekilde özetlenebilir:

- Çocuğun köy çevresinde bulunan, taş, maden, bitki ve hayvanları tanımasını sağlamanın yanında, onlara, çevrelerinde cereyan eden tabiat olaylarını da inceleyip yorumlatmak.
- Bir taraftan suyu havası ve toprağı ile tabii çevrenin insan üzerindeki etkisini incelerken, diğer yandan, hayvan besleme, orman yetiştirme, toprağı işleme vb. yollarını öğrenmelerini sağlamak.

1927 üç yıllık köy okulları programından Türkçe Dersinden bazı örnek hedefler de şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrencilerin, başkaları tarafından ifade edilen fikir ve düşünceleri doğru anlamalarını sağlamak.
- Öğrencilerin, bildiğini, düşündüğünü ve duyduğunu doğru olarak ifade etmelerini sağlamak.

b. Programın İçeriği

1927 Köy İlkokulları Programında, Türkçe Hayat Bilgisi, Aritmetik (Hesap), Geometri (hendese) çok az farklarla 1926 genel İlkokul programı ile aynıdır. Resim ve Elisheri derslerinde köy koşullarına uygun önemli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca köy kızları için "Ev İşleri" adıyla yeni bir ders programa ilave edilmiştir Program Çizelgesi Tablo 2'de verilmiştir.

Köy çocuklarının ekonomik nedenlerle üçüncü sınıftan itibaren ileri öğrenime devam edemeyerek okuldan ayrılacakları düşünülerek program içeriğinde Türkiye Tarihi, Türkiye Coğrafyası ve Türk vatandaşının hak ve sorumluluklarını konu alan "Yurt Bilgisi" dersi (3. Sınıflar için) konulmuştur.

c. Öğrenme-Öğretme Durumları

Bu Çalışma Çizelgesinin altında yer alan şu kısa ve özlü notlar da (özetleyerek alınmıştır) üç yıllık köy okulları programının öğretim yöntem ve süreçleri hakkında güçlü ipuçları vermektedir:

- Din Dersi her Perşembe öğleden sonra yarım saattir.
- Beden Eğitimi ve Müzik dersi için ayrıca saat ayrılmamıştır. Her sabah ilk dersten önce ve her sabah son dersten sonra 20 dakika beden eğitimi ve müzik yaptırılacaktır.
- Pazartesi ve Perşembe günlerinin dışında her gün beş ders yapılacaktır. Pazartesi ve Perşembe günleri yalnız sabahları iki ders yapılacak günün geriye kalan bölümünde okulun temizliğine tertip ve düzenine ayrılacaktır.
- Kızlara elişleri, bu dersi verebilecek kadın öğretmenlerce verilecektir. Kızlara bu dersi kadın öğretmen düzeyinde verebilecek erkek öğretmen varsa kızların dersini o öğretmenler verebilir. Kadın veya bu dersi verebilecek erkek öğretmen olmadığı durumlarda bu derslerde kız öğrenciler de erkek öğrencilerle birlikte Resim ve Elişi dersi alacaklardır.

Programda, öğrenme ve öğretme süreçlerinde köy çocukları için öğretmenlere, özetle şu yaklaşımlar tavsiye edilmektedir:

- Eğitim somut ve uygulamalı olmalıdır.
- Çocuklar evinde ve çevresinde gerekli olan ve işine yarayacak bilgilerle donatılmalıdır.
- Çocuğa kazandırılacak bilgi onun ruhuna ve hissiyatına etki etmelidir.
- Çocuklara kazandırılacak bilgi, köy yaşam koşulları içinde onları, milli, medeni ve insani duygularının gelişmesine neden olmalıdır.

d. Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirme

Programda öğrenci başarısının nasıl ölçülüp değerlendirileceğine ilişkin bir açıklama yer almamaktadır. Bu durumda, ölçme-değerlendirme tekniği açısından programın 1926 genel ilkököl programına bağlı kalacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 2: 1927 üç yıllık köy okulları programı, ders çizelgesi

DERSLER		SINIF I	SINIF II	SINIF III
TÜRKÇE	Alfabe	12	-	-
	Kıraat	-	4	4
	İmlâ	-	3	2
	Tahrir	-	2	2
	Gramer Tatbikatı	-	-	1
	Elyazısı	-	4	3
Hayat Bilgisi		4	4	3
Hesap-Hendese		4	3	3
Yurt Bilgisi		-	-	2
Resim Elişi (Erkeklerle)		4	4	4
KIZLAR İÇİN	Resim, Elişi	4	1	1
	Ev İşleri	-	3	3
		24	26	24

3. 1936 Üç Yıllık Köy Okulları Müfredat Program Taslağı

Bu program da; hedefler, ilkeler ve öğretim yöntem ve teknikleri yönüyle, 1936 ilkokul programına dayalı bir üç yıllık köy ilkokul programıdır. Programın üzerinde taslak ibaresinin bulunmuş olması, denenmek üzere hazırlandığı izlenimini vermektedir. Bu program, aşağıdaki satırlarda verilecek olan, Eğitimli Köy okulları programının öncüsü niteliğindedir. Aslında bu program 1936 genel ilkokul program içeriğinin üç yıllık köy okulları koşullarına uyarlanmasıdır.

a. Programın Hedefleri:

Programa herhangi bir şekilde hedef veya amaç maddesi yazılmamıştır. Bu durum tamamen bir içerik düzenlemesi olan programın hedefler yönüyle 1936 genel ilkokul programına bağlı olduğunu göstermektedir.

b. Programın İçeriği

Program incelendiğinde de görülebileceği gibi; beş sınıflı ilkokullarda, uygulanan “Türkçe Dersi’nin” adı taslak programda ders saatleri de artırılarak her üç sınıf için “Okuma-Yazma Dersi” adını almıştır. 1936 genel beş yıllık ilkokul programında ki “Hayat Bilgisi Dersi” yerine; 1936 genel programındaki I. devre okutulan “Hayat Bilgisi” ile II. devre okutulan “Coğrafya”, “Yurttaşlık Bilgisi”, “Tabiat Bilgisi” ve “Aile Bilgisi” Dersleri’nin içeriğinden, üç yıllık köy okulu çocuklarının düzeyine uygun bir ortak içerik sentezi hazırlanarak, “Yurt ve Yaşama Bilgisi” adıyla programa bir ders konmuştur.

Bu haliyle bu programa; 1936 genel ilkokul programı doğrultusunda üç yıllık köy okulu öğretmenleri için hazırlanmış bir kılavuz kaynak kitap gözüyle de bakılabilir. Program ders çizelgesi, Tablo 3’te verilmiştir. Program içeriğinden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

Türkçe dersinden içerik örnekleri:

- Güzel okuma, anlama ve anlatma.
- Güzel ve doğru yazı yazma.
- Mektup, senet, telgraf, dilekçe yazma, vb.

Tablo 3: 1936 köy okulları program taslağı, ders çizelgesi

YILLAR	DERSLER				
	Okuma Yazma	Hesap	Yurt ve Yaşama Bilgisi	Tarım İşleri	
I. YIL	İlk üç ay	12	6	8	6
	Son üç ay	8	6	--	6
II. YIL	8	5	5	6	
III. YIL	8	5	5	6	

Matematik (hesap) dersinden bazı içerik örnekleri:

- 1000 den aşağı yukarı saymalar.
- Metre, santimetre, milimetre, on, yüz metre ölçümlerini karşılaştırma.
- Ezbere kuruş, para hesaplama, Vb.

Yurt ve Yaşama Bilgisi dersinden bazı içerik örnekleri:

- Cumhuriyet Bayramı kutlanacak.
- Köyde komşuluk, akrabalık ve birbirine bağlılık.
- Köyde tarım, tarla, bahçe işleri, vb.

c. Öğrenme ve Öğretme Durumları

Bu Çalışma Çizelgesinin altında yer alan şu kısa ve özlü notlar da üç yıllık köy okulları programının eğitim yöntem ve süreçleri hakkında güçlü ipuçları vermektedir:

- Her gün derslerden önce 15 dakika temizlik yaptırılacaktır.
- Her ders kırk dakikadır, ziraat işleri tam bir saattir.
- Dersler arasında 15 dakika teneffüs yapılır.
- Dersler mahalli şartlar ve mevsimlere göre ya öğleden önce veya güneş batmadan bitmek üzere öğleden sonra yapılır. Saatini başöğretmen müfettişle birlikte tayin eder.

Aynı zamanda bu üç yıllık köy okulları programında eksik gibi görülebilecek bazı uygulamaların, 1927 yılında daha geniş boyutta hazırlanarak yürürlüğe girmiş olan köy okulları programına tabi olduğunu da düşünmek gerekir.

4. 1937 Eğitimli Köy Okulları Programı

24.06.1937 tarih ve 3238 sayılı “Köy Eğitimleri Kanunu” ile nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, tarım işlerinin modern yöntemlere uygun olarak yapılmasını sağlamak ve köylülere rehberlik etmek amacıyla köy eğitimleri yetiştirilmesine geçilmiştir.

Bu kanun doğrultusunda çıkarılan bir talimatnamede (yönetmelikte) Askerliğini başarıyla yapmış, okuma yazma bilen, köyde tarım işleriyle meşgul kimseler eğitim adayı olarak “eğitmen kurslarına” alınacağı ve ilköğretimi bitirmiş olanların öncelikle bu kurslara eğitim adayı olarak tercih edileceği belirtilmektedir.

Eğitmenli köy okulları uygulamadaki bir nokta hariç (eğitmen kılavuzları), bu program (Eğitmenli Köy Okulları Programı) yukarıda sözü edilen “1936 Köy Okulları Müfredat Programı”nın tıpa tıp aynısıdır. Okuyucunun bu aynılığın farkında olması amacıyla, Eğitimli Köy Okulu Programı’nın içeriği ve uygulamaya ilişkin esaslar Tablo 4’te verilmiştir.

1936 yılında hazırlanan “Üç yıllık Köy Okulları Program Taslağı”nın eğitim hedefleri, öğretim yöntem ve ilkeleri, ölçme değerlendirme uygulamaları yönünden “1936 Genel İlkokul Programı”na bağlı olduğu yukarıda vurgulanmıştır. “Eğitmenli Köy Okulları Programında da, eğitimin genel ve özel hedeflerinin, öğretim ilke ve yöntemlerinin ve buna dayalı ölçme-

değerlendirme uygulamalarına yer verilmediği, dolayısıyla bu programın da bu ögeler yönünden 1936 programına bağlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4'te verilen program çizelgesinin altında şu özlü notlarda, Eğitimli Köy Okulları Programının uygulanmasına ilişkin bazı öneriler şunlardır.

- Her gün derslerden önce 15 dakika temizlik yaptırılacaktır.
- Her ders kırk dakikadır, ziraat işleri tam bir saattir.
- Dersler arasında 15 dakika teneffüs yapılır.
- Dersler mahalli şartlar ve mevsimlere göre ya öğleden önce veya güneş batmadan bitmek üzere öğleden sonra yapılır. Saatini başöğretmen müfettişle birlikte tayin eder.

Tablo 4: Eğitimli köy okulları haftalık çalışma çizelgesi

YILLAR		DERSLER			
		Okuma Yazma	Hesap	Yurt ve aşama Bilgisi	Ziraat İşleri
I. YIL	İlk üç ay	12	6	8	6
	Son üç ay	8	6	--	6
II. YIL		8	5	5	6
III. YIL		8	5	5	6

Not: Çizelge incelendiğinde de görülebileceği gibi, bu program çizelgesindeki dersler, 1936 Köy Okulları Program Taslağı ile birebir aynıdır.

“1937 Üç Yıllık Eğitimli Köy Okulları Programı”nın en belirgin özelliği, Türkiye’de ilk defa öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen kılavuzlarının uygulama alanına getirmiş olmasıdır (Ziraat ve Maarif Vekâleti, 1941). Her bir ders için ayrı ayrı hazırlanarak eğitimcilerin hizmetine sunulan öğretmen kılavuzlarından her üç sınıftan seçilmiş birer uygulama örneği aşağıda verilmiştir.

Örnek I: Birinci Sınıf Okuma-Yazma Dersi, On Dördüncü Ders, 1.Saat (üç saat sürecek):

- Kitabın 16. Sayfasını açtır, buradaki resim üzerinde çocukları konuşur.
- (AL SANA BOL BOL BAL.) cümlesini düzgün olarak tahtaya yaz. Sonra bu cümleyi çocuklara buldur.
- Önce bir iki defa sen oku, sonra çocuklara okut.
- Bu cümleyi kitaba bakarak çocuklara birkaç defa yazdır.
- 16. Sayfadaki yazıları çocuklara okut. (Yazarın notu; ders başka etkinliklerle 2. Ve 3. Saatte de devam edecek ve ilerleyen günlerde ders üç saat süre ile diğer derslerden sonra başka etkinliklerle devam edecektir).

Örnek II: İkinci Sınıf Aritmetik Dersi, On Üçüncü Ders, 1. Saat (Bir saat sürecek).

- 34. sayfadaki resimler üzerinde çocukları konuşur.
- 34. ve 35. Sayfadaki hesapları ayrı ayrı çocuklara ezberden yaptır. Sonuçları defterlerine yazdır.
- Bunlara benzer başka hesaplar yaptır.

Örnek III: Onuncu Ders, Yurt ve Yaşama Bilgisi Dersi (Köyümüzün İdaresi), 1. Saat (on saat sürecek).

- Köyümüzün kuruluşu hakkındaki hikayeleri çocuklara hatırlat.
- Köylerin nasıl kurulduğunu sen anlat.
- Eski idare adamlarının neler yaptıklarını ve keyfi idarenin nasıl yıkıldığını anlat.
- Anlattığın şeyleri kısa cümleler halinde yazdır.

.....

Eğitmen Kılavuzun girişinde, “*Her Zaman Göz Önünde Bulundurulacak Esaslı Hususlar*” başlığı altında, özetle, şu yönerge yer almaktadır.

- Her gün derslerden önce temizlik yoklaması yapılacaktır. Temizliğini yapmamış öğrenciye kendi denetiminde bu temizliği okulda yaptırılacaktır.
- Her sabah, okulun bahçesinin ve odalarını çocuklarla birlikte temizleyecek ve camları, sıraları silecektir.
- Mümkün olduğu kadar çocukların hatalarını kendilerine düzelttirecektir.
- Okulda çocukların birbirlerine karşı küfürlü konuşmalarına ve benzeri kötü davranışlarına müsaade etmeyecek, onların birbirlerine iyi davranmalarını sağlayacaktır.
- Çocukları mümkün oldukça çok konuşturmaya, rahat davranmaya alıştırmalıdır. Ufak tefek hatalarında onları uyar, affedici ol, her şey için cezalandırıcı olma.
- Fırsat buldukça geçmiş dersleri tekrarlar.
- Her zaman bilen öğrencilere soru sormak doğru değildir. Bilene de bilmeyene de soru sor. Bileni de bilmeyeni de tahtaya kaldır, yazdır ve öğret.

5. 1939 Beş Sınıflı Köy Okulları Program Projesi

17. Ağustos, 1939 yılında toplanan “*Birinci Maarif Şurası*”nda üç sınıflı köy okullarının beş sınıflı olmasına karar verildi (Cicioğlu, 1985). Böylece köy okulları ile şehir okulları arasındaki eğitim süresi farkı kalkmış oldu. 1939 Köy İlkokul Program Projesinin girişinde bu konuya açıklık getiren şu açıklamalar yer almaktadır (TC MEB, 1946):

“Her Türk Çocuğuna beş senelik ilköğretim verilmesi Cumhuriyet Hükümetinin çok önemli bir hedefidir. 1939-1940 yılı başından üç sınıflı ve tek öğretmenli köy okullarımızda dördüncü ve 1940-1941 yılından itibaren de beşinci sınıflar oluşturulacaktır. Tek öğretmenli ve üç sınıflı köy okullarımızın beş sınıfa çıkarılması, köy ilkokul programlarının yeniden gözden geçirilmesini zorunlu hale getirmiştir.

a. Programın Hedefleri

1939 beş yıllık köy okulları program projesi’nde “*Eğitim ve Öğretimde Daima Göz Önünde Tutulacak Hedefler*” başlığı altında özet olarak şu noktalar dikkati çekmektedir:

- Öğretmenin amacı, çocuğa, bütün hayatında işine yarayacak bilgi vermek olmalıdır.
- Köy çocuk, köy hayatına bağlı kalacak şekilde, milli, medeni ve insani fikirlerle donatılmalıdır.
- Köy çocukları, çevrelerine vatanseverlik duygularıyla bağlı, kendi köylerini refah ve saadete geliştirecek bilgilerle donanımlı hale getirilmelidir.
- Öğretmenler her fırsatta, Türkiye Cumhuriyeti’nin küçük birer yurttaşı olan bu çocuklara, büyük Türk İnkılabının ve yeni Türkiye’nin ideallerini telkin etmelidir.

Programda tek tek dersler düzeyinde belirlenmiş özel hedefleri yoktur.

b. Programın İçeriği

Genel programda yer alan müzik ve jimnastik (beden eğitimi) dersleri bu programda yer almazken, Resim-İş dersinin adı Resim olarak değiştirilip ders sayısı da dört saatten köy okullarında bir saat olarak belirlenmiştir. 1939 Beş Yıllık Köy Okulları Program Projesine ilişkin ders çizelgesi, Tablo 5’te verilmiştir.

Öte yandan ad değişikliği yapılmadan köy okulları program projesine alınan 1936 programındaki diğer derslerin saatinde de önemli indirimlere gidilerek, 1936 genel programında haftalık toplam 26 saat olan ders uygulaması, bu programda 18 saate düşürülmüştür. Bu duruma bağ-bahçe işlerinde köy çocuklarının aileye yardımcı olmaları gerekçe gösterilmiştir.

Bu program hazırlandığında, 1936 genel ilkokullar programı yürürlükte olduğuna göre, bu program da bu programın genel hedefler, eğitim öğretim ilkeleri, uygulama esasları ve ölçme değerlendirme teknikleri yönünden adı geçen programa bağlı olduğunu belirtmekte yarar vardır. Bu programda da diğer köy okulları programında olduğu gibi, köy yaşam koşullarına yönelik bir içerik düzenlemesine gidilmiştir.

Tablo 5: 1939 Beş yıllık köy okulları program projesine ilişkin ders çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR				
	I	II	III	IV	V
Hayat Bilgisi	3	3	4	-	-
Türkçe	10	9	8	5	5
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Yurt Bilgisi	-	-	-	1	1
Tabiat Bilgisi	-	-	-	2	2
Aile Bilgisi	-	-	-	1	1
Aritmetik-(Geometri)	4	4	4	3	3
Resim	1	1	1	1	1
Yazı	-	1	1	1	1
Toplam	18	18	18	18	18

c. Öğrenme Öğretme Durumları

1939 Beş Yıllık Köy Okulları Program Projesinde uygulanacak öğretim yöntem ve yaklaşımları konusunda açık bir yönerge yoktur. Ancak, program içinde yapılan genel ve derslere ilişkin özel açıklamalardan yola çıkarak öğretimin genel yaklaşımı konusunda elde edilen ipuçları şu şekilde özetlenebilir:

- Öğretim ameli (uygulamalı) ve ayani (açık, anlaşılır, somut) olmalıdır.
- Derslerin kaçar saat işleneceği haftalık ders dağılım çizelgesinde gösterilmiştir.
- Kültür derslerinin süresi (Türkçe, Tarih, Coğrafya vb.) 40 dakikadır.
- Kültür derslerinden sonra ziraat derslerine, gün aşırı tam birer saat verilir.
- Beden Eğitimi (jimnastik) ve müzik (musiki) derslerine programda yer ayrılmamıştır, sabah ve öğleyin dersler başlamadan önce öğrenciye beden eğitimi yaptırılıp, şakılar söylettirilecektir.

d. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Programda ölçme değerlendirme teknikleri konusunda net bilgi verilmemiştir. Bu durumda programın ölçme değerlendirme teknikleri yönünden halen yürürlükte bulunan 1936 genel ilkokul programına bağlı olduğu yorumunu yapmak yerinde olacaktır.

6. 1948 İlkokul Programında Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Eğitim

1948 yılında yürürlüğe giren ilkokul programı ile, köy ilkokulları ve birleştirilmiş sınıflar için ayrı program yapma çabaları son bulmuş ve bu program ile birleştirilmiş sınıflı köy okullarına ilişki öğretim uygulaması genel programın bütünlüğü içinde ele alınmıştır.

a. Eğitimin Hedefleri

Programda hem genel hedefler (amaçlar) hem de özel hedefler köy okulları için ele alınmamış, hedefler yönünde köy okullarında eğitim uygulamaları 1948 ilkokul programının hedeflerine bağımlı kalmıştır.

b. Eğitimin İçeriği

1948 programının birleştirilmiş sınıflı köy okulları için okutulacak ders saatlerinde bazı indirimlere gidilmiş, köy okulları için her sınıfta işlenecek haftalık altı saatlik Tarım-iş dersi konmuş, Müzik ve Beden Eğitimi dersleri köy okulları program uygulamasından kaldırılmıştır, Tablo 6.

c. Öğretimin Yöntemi

Programda, birleştirilmiş sınıfların idaresinde öğretimin idaresiyle ilgili esaslar, başlığı altında, öğretimin yürütülmesine ilişkin özetle şu açıklamalara yer verilmiştir:

- Köy okullarında da haftada 26 saat ders yapılır.

- Bu derslerin 6 saati tarım-iş çalışmalarına, 20 saati de diğer derslere ayrılmıştır.
- Tarım-iş dersinde öğrenciler, okulun uygulama bahçesinde veya varsa işliğinde çalışmalıdır.
- Köy okullarında Müzik ve Beden Eğitimi dersleri için zaman ayrılmamıştır. Bu dersler, ders dışı olarak birinci dersten önce 20 dakikalık zaman içinde yer alır.
- Öğrencilerin, derslik dışında kendi kendilerine yürütecekleri Tarım-iş derslerinin verimli geçmesi için öğretmenler gerekli tedbirleri alacaklardır.
- Öğretmenler, çizelgedeki ders saat sayısı aynı kalmak kadyyla, gerekli durumlarda derslerin yerini değiştirebilirler.
- Öğretmenler hem kendilerinin öğrencilerle birlikte, hem de öğrencilerin kendi kendilerine işleyecekleri derslere çok iyi hazırlanıp planlamalıdır.
- Çalışma çizelgelerinde bazı dersler sınıflara ortak konmuştur (örneğin; II. Sınıflarla III. Sınıflar, IV. Sınıflarla, V. Sınıflar gibi). Bu derslerde öğretmen ortak konuları her iki sınıfla birlikte işleyecek, bu sırada sınıf farklılıklarını da göz önünde bulunduracaktır.
- Köy okulu öğretmenleri, bazı ders saatlerinde öğrencilerin zorunlu olarak ders çalışmalarında kendi kendilerine kalacaklarını dikkate alarak, onların kendi kendine çalışma alışkanlıklarını geliştirmeleri gerekecektir.

Tablo 6: 1948 ilkokul programının birleştirilmiş sınıflı köy okullarında, bir günlük ders dağılım çizelgesi

GÜNLER	SAAT	SINIFLAR		
		I	II-III	IV-V
PAZARTESİ	1	HAYAT BİLGİSİ		
	2	TÜRKÇE		Tarım-iş
	3	MATEMATİK	Matematik	
	4		Türkçe	TABİAT BİLGİSİ
	5	Tarım-iş	MATEMATİK	Tabiat Bilgisi

Not: Çizelgede büyük temel harflerle ve koyu olarak yazılan dersler, öğretmen-öğrenci etkileşimiyle işlenecek dersleri, küçük temel harflerle ve açık yazılan derslerse, öğretmen denetiminde öğrencilerin kendi kendilerine yapacakları dersleri işaret etmektedir.

c. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Programda ölçme değerlendirme teknikleri konusunda net bilgi verilmemiştir. Bu durumda programın ölçme değerlendirme teknikleri yönünden 1948 genel ilkokul programına bağlı bulunduğunu söylemek mümkündür.

7. 1952 Köy Okulları Hamlesi

1948 İlkokul Programında, köy okullarına yönelik uygulama genel programın içinde yer almış ve oldukça da kısır kalmıştı. Bu durum eğitim çevrelerinde yoğun eleştirilere neden oldu. 1952 yılında Kaliforniya Üniversitesi İlköğretim Bölüm Başkanı Kate V. Wofford ülkeye davet edildi (Çelenk, vd. 2000). Woffor'dun birleştirilmiş sınıflı köy okulları programlarının geliştirilmesine ilişkin önerileri ABD'de küçük yerleşim birimlerinde ki, birleştirilmiş sınıf uygulamalarına örnek alınan önerilerdir. Bu önerilerle özetle:

- İyi bir köy okulu halkın okuludur.
- İyi bir köy okulunda, gerekli su tesisatı, tuvalet durumu ön plana alınmalıdır.
- Köylerde birleştirilmiş sınıf sayısı ikiye indirilmeli, 1.2.3. sınıflar bir grup, 4.5. sınıflar da bir grup olarak ele alınmalıdır.
- Hayatın problemleri üniteler halinde birleştirilerek okullarda ders sayısı azaltılmalıdır.
- Köy okullarında, bireysel farklılıkları, öğrenci yaratıcılığı ve öğrencinin kendi kendine çalışma yöntem ve teknikleri (özellikle, grupla çalışma teknikleri, proje yöntemi ve Dalton Planı vb.) uygulamada öne çıkarılmalıdır.

Wofford'un bu önerilerinin ışığında 1953 yılından itibaren, Bolu ilinde birleştirilmiş sınıflı köy okulları uygulamasına yönelik yoğun deneme çalışmalarına gidilmiş, bu çalışmalar 1962 ilkokullar program taslağının hazırlanması ve altı yıllık bu taslağı Türkiye'nin çok değişik

bölgelerinde deneme uygulamalarının sonucu da 1968 İlkokul Programının doğuşuna neden olmuştur (Sözalan, S., 1963).

8. 1968 İlkokul Programında Köy Okulları Uygulaması

Wofford'un (1952) önerileri ve uzunca zamandır süren deneme uygulamalarının doğrultusunda, 1962 yılında hazırlanan İlkokul Program Taslağının altı yıllık deneme uygulamasının sonunda 1968 İlkokul Programı vücut bulmuştur. 1968 İlkokul Programı, uzun yıllar süren deneme uygulamalarının ürünü olan Türkiye'nin tek ve yegâne programıdır.

1968 Programında köy okulları için, genel okul programlarından bağımsız bir uygulamaya gidilmemiştir. Köy okulları uygulaması; program bütünlüğü içinde, 58 sayfalık bir bölümde yer almıştır (MEB, 1968, S. 301-363).

a. Programın Hedefleri

Programda, köy okullarına yönelik ayrı olarak eğitim hedeflerine yer verilmemiş, köy okulları uygulaması, eğitim hedefleri öğretim ilkeleri ve yöntemlerinde genel programa bağımlı kılınmıştır.

b. Programda Eğitimin İçeriği

Eğitimin içeriğinde, programda ifade ve beceri dersleri olarak adlandırılan Türkçe, Matematik, Resim-iş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinde ki uygulama genel programın aynısıdır.

Bu programda köy okullarına yönelik asıl değişiklik, üniteleştirilmiş içerik düzenlemesine sahip A Grubunda (1.2.3. sınıflar) Hayat Bilgisi Dersinin, B grubunda (4.5. sınıflar) Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin içerik düzenlemesinde olmuştur.

İlkokulun Birinci döneminde, yani A grubunda Hayat Bilgisi Öğretim Programının içeriği, birbirine denk olmak üzere köy okulları koşullarına uygun I. Yıl, II. Yıl ve III. Yıl üniteleri oluşturulmuş ve programda bu ünitelerin münavebeli olarak (dönüşümlü olarak) her üç sınıfa da aynı yılın ünitelerinin birlikte uygulanması öngörülmüştür. İçerik düzenlemesi ve münavebeli uygulama konusundaki benzer uygulama II. Dönemde de, yani B grubunda Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde de yapılmıştır.

Dönüşümlü olarak işlenmesi öngörülen, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi ünitelerinin her birinde her sınıfı ilgilendiren konulara yer verilmiştir. Örneğin, Hayat Bilgisi ünitelerinin I. Yıl ünitelerinde hem birinci sınıfı, hem ikinci sınıfı, hem de üçüncü sınıfı ilgilendiren birbiriyle ilişkili konular mevcuttur, Tablo 7.

c. Programda Öğrenme-Öğretme Durumları

Programda, Ünitelerin işlenişleriyle ilgili esaslar başlığı altında yer alan bazı öneriler özetle şunlardır:

- A grubu (1.2.3. sınıflar) Hayat Bilgisi Dersinde tek bir grup ve B grubu da (4. 5.sınıflar) Sosyal Bilgiler ve Fen ve Tabiat Bilgisi Derslerinde ayrı ayrı ama yine tek bir grup olarak derslerini işlemelidirler.
- Ünitelerin önemi ve zaman alıcı özellikleri dikkate alınarak her bir üniteye farklı süre verilebilir.
- İfade ve beceri derslerinin (Türkçe, Matematik, Resim-iş, Müzik ve Beden Eğitimi) konuları Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Tabiat Bilgisi derslerinin üniteleriyle bağlantılı işlenmelidir.
- Öğretmen öğrencilerin hem öğretmenle geçecek, hem de kendi kendilerine yapacakları çalışmalara çok iyi hazırlanmalı ve planlamalıdır.
- Öğrencilerle ifade ve beceri derslerinde, yaş özellikleri dikkate alınmaksızın sadece yetenekleri dikkate alınarak seviye grupları oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin kendi kendine çalışma saatlerinde başarılı öğrencilerden yardım almaları sağlanmalıdır.

Tablo 7: 1968 programı tek öğretmenli ve beş sınıflı okullarda bir günlük ders dağılım çizelgesi

Süre	S I N I F L A R				
	I.YIL	II. YIL	III. YIL	IV.YIL	V. YIL
20 dk.	Günlük Olaylar ve Yapılacak Çalışmaların Gözden Geçirilmesi Planlama				
60 dk.	H A Y A T B İ L G İ S İ			Sosyal Bilgiler	
30 dk.	Beslenme ve Dinlenme				
40 dk.	Matematik			MATEMATİK	
15 dk.	D i n l e n m e				
60 dk.	B E D E N E Ğ İ T İ M İ				
80 dk.	Öğle Yemeği ve Dinlenme				
60 dk.	Türkçe	TÜRKÇE		Fen ve Tabiat Bilgisi	
15 dk	D i n l e n m e				
30 dk.	Günlük Çalışmaların Değerlendirilmesi ve Ertesi Gün Yapılacak İşlerin Gözden Geçirilmesi				

Not: Büyük temel harflerle yazılan dersler, öğretmenli, küçük temel harfler ise öğrencilerin öğretmen kontrolünde kendi kendine (ödevli) yapacakları çalışmaları gösteriyor.

8. 1968 Sonrası, Köy Okulları Ve Birleştirilmiş Sınıflara Yönelik Program Çalışmaları

Köy okullarına ve birleştirilmiş sınıflara ilişkin olarak, 2005 yılına kadar herhangi bir program çalışması yapılmamıştır. 2005 geliştirilen sekiz yıllık ilköğretim programı içinde köy okulları ve birleştirilmiş sınıflar için, program hedefleri, program içeriği, öğrenme-öğretme durumları ve ölçme değerlendirme teknikleri boyutlarında ayrı bir uygulamaya gidilmemiş, sadece genel programın içinde, 2005 programının birleştirilmiş sınıflarda nasıl uygulanacağına ilişkin yönerge niteliğinde açıklamalara yer verilmiştir (MEB, 2005).

2005 ilköğretim programının uygulamaya girmesinden sonra ise, MEB literatüründe köy okulları ve birleştirilmiş sınıflı okullara yönelik herhangi bir program çalışmasına yer verilmemiş olup, tüm ilköğretim okulları için hazırlanmış bulunan genel ilköğretim programına, bu programın birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında nasıl uygulanması gerektiğine ilişkin yönerge niteliğinde bir uygulama rehberi eklenmiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Cumhuriyet döneminin, köy okullarına yönelik ilk program düzenlemesi, 1927 Köy Okulları programı ile olmuştur. Bu düzenlemeyi; 1936 Köy Okulları Program Tasarısı, 1937 Eğitimli Köy Okulları Programı ve 1939 Köy İlkokulları Program Projesi olmuştur. 1948 İlkokul Programında Köy okulların yönelik bazı içerik düzenlemelerine yer verilmiştir. 1962 Program Taslağı ve 1968 ilköğretim programlarında durum birleştirilmiş sınıflı köy okullarının bir sorunu olarak ele alınmış ve bu soruna köklü bir çözüm arama çabasına bürünmüştür.

Köy ilköğretim okullarına yönelik eğitim programları nitelik açısından irdelendiğinde; 1927-1948 yıllarında yapılan düzenlemelerin köye yönelik eğitim hamlelerinin hızlandırılmasının hedef alındığı gözlenirken, 1948-2005 yılları arasındaki köye yönelik program düzenlemelerinde, hem köye yönelik eğitim gayretlerinin hızlandırılması, hemde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla, köy eğitimi ile kent çocuklarının eğitimi arasındaki eğitim farkının azaltılmasına yönelik gayretlerin ön plana çıkarıldığı sonucuna varılabilmektedir.

2005 yılı ve sonrası programlarında ise, birleştirilmiş sınıflı köy okulu sorunu genel program uygulamaları içinde çözülmeye çalışılmıştır.

Cumhuriyet kurulduğunda Türkiye nüfusunun %80'den fazlası köylerde yaşıyordu. Bu nedenle eğitimin çevre koşullarına uyarlanması amacıyla, ülkeyi yönetenlerin eğitimi kırsal bölgelere doğru geliştirmeleri gayet de doğaldı. Ancak, günümüzde nüfusun %20'si kadarı halen

kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Türkiye nüfusunun büyüklüğü dikkate alındığında, bu oran küçümsenmemesi gereken oranda büyük bir nüfus varlığının halen kırsal alanlarda yaşadığını göstermektedir. O nedenle kırsal bölgelerimize ilişkin çevre koşullarını dikkate alan program uygulamalarının ihmal edilmemesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Binbaşoğlu, C. (1995). *Türkiye’de eğitim bilimleri tarihi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Cicioğlu, H. , (1985). *Türkiye Cumhuriyeti’nde ilk ve orta öğretim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Çelenk, S. , N. Tertemiz ve N. Kalaycı, (2000). *İlköğretim programları ve gelişmeler*. A, Tazebay (Ed.). Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Çelenk, S. (2016). *Eğitimde program tasarlama ve geliştirme süreci*. S. Çelenk (Ed.) *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (1-33). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Kapluhan, E. (2012), Atatürk döneminde eğitim seferberliği ve Köy Enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 172-194.
- Kaya, Y. (1984). *İnsan yetiştirme düzenimiz*. Ankara: H.Ü. Döner Sermaye Basımevi.
- Köy Enstitüleri Kanunu (17.04.1940). T.C. Resmi Gazete(Sayı: 4441). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/4491.pdf>.
- Maarif Vekâleti, 1915. *Mekâtib-i iptidaiye-i umumiye talimatnamesi*. İstanbul: Maarif Vekâleti Yayınevi.
- Maarif Vekâleti (1913). *Mekâtib-i İptidaiye ders müfredatı*. Maarif Vekâleti Yayınevi.
- TC Maarif Vekâleti (1924). *İlk mekteplerin müfredat programı*. İstanbul:Devlet Matbaası.
- TC Maarif Vekâleti (1926). *İlk mektep müfredat programı*. İstanbul:Devlet Matbaası.
- T.C. Maarif Vekâleti (1929). *İlk mektepler talimatnamesi*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- T.C. Maarif Vekâleti (1930). *İlk mektep müfredat programı*, İstanbul: Devlet Matbaası.
- MEB (1927). *Köy mektepleri müfredat programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (1968). *İlkokul programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1938). *Eğitmen kılavuzları, Tarım ve Kültür Bakanlıkları köy öğretmenleri yetiştirme neşriyatı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (1936). *İlkokul programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (1939). *Köy ilkokul program projesi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (1937). Köy Öğretmenleri Kanunu (Sayı:3238). Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (1965). *İlkokul programı taslağı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (1952). *Köy okullarında birleştirilmiş sınıflar için program taslağı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB (1948). *1948 ilkokul programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1962). *İlkokul program taslağı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (1968). *İlkokul programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2005). *İlköğretim okulları programı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- T.C. Kültür Bakanlığı (1936). *Köy okulları müfredat programı taslağı*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- T.C. MEB (1946). *Köy ve bölge meslek kursları*. Ankara: MEB Basımevi.
- Sarı, M ve Uz, E. (2017). Cumhuriyet döneminde köy öğretmen kursları. *Turkish History Education Journal*, 6 (1), 29-55.
- Sözüalan, S. (1963). *İlköğretimde deneme okulları*. Ankara: Eğitim Araştırmaları ve Değerlendirme Merkezi.
- Varış, F. (1978). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.